

บทที่ 2

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบแนวคิดและทฤษฎี

การประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านปัจจัยด้านคณะกรรมการ ปัจจัยด้านสมาชิก และปัจจัยด้านผลการดำเนินงานได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศึกษา ดังนี้

2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลที่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องร่วมกันทางด้านจิตใจและอารมณ์เพื่อแก้ไขปัญหาของเขา โดยเขาจะมีความคิดริเริ่มความเป็นตัวของเขา มีการวางแผนการตัดสินใจในการเข้าควบคุมทรัพยากรและระเบียบให้กลุ่มเพื่อที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ให้บรรลุผลเพื่อประโยชน์ของชุมชนและสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของขึ้น ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมมีหลายลักษณะ เช่น การมีส่วนร่วมในการประชุมร่วมบริจาคเงิน ร่วมเป็นสมาชิก เป็นผู้นำ ร่วมแก้ไขปัญหา การได้รับผลประโยชน์ต่างๆ ได้รับการบริการ หรือต้องการมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในชุมชน (อัมพร มาแสวง, 2551)

การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดตั้งองค์กร มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร และการเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละกระบวนการของสมาชิกในองค์กรที่ร่วมกันจัดตั้งขึ้น ตั้งแต่การจัดตั้งคณะกรรมการ การจัดระเบียบข้อบังคับ การร่วมปฏิบัติงานต่างๆ รวมถึงการร่วมตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กร และร่วมติดตามตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการขององค์กร จะช่วยสร้างให้สมาชิกมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าขององค์กรร่วมกัน ส่งผลให้เกิดความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กร นั่นคือส่งผลต่อศักยภาพและประสิทธิภาพขององค์กร ทำให้องค์กรมีศักยภาพและประสิทธิภาพที่ดี

2.1.2 แนวคิดการพึ่งพาตนเองแบบพัฒนาของชุมชนชนบท (Double-tiered TERMS Model of Rural Community Self-Reliance) (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2550)

การพึ่งตนเองของชุมชนชนบท หมายถึง การที่ชุมชนชนบทที่มีความสมดุลในสิ่งจำเป็นต่างๆ โดยเฉพาะมีความสมดุลในปัจจัยทั้ง 5 คือ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ และสังคมวัฒนธรรม จึงได้พัฒนาเป็น TERMS Model เป็นภาพรวมของการวิเคราะห์ชุมชน โดยองค์ประกอบตามแบบจำลองTERMS ประกอบด้วย (ภาพที่ 2.1)

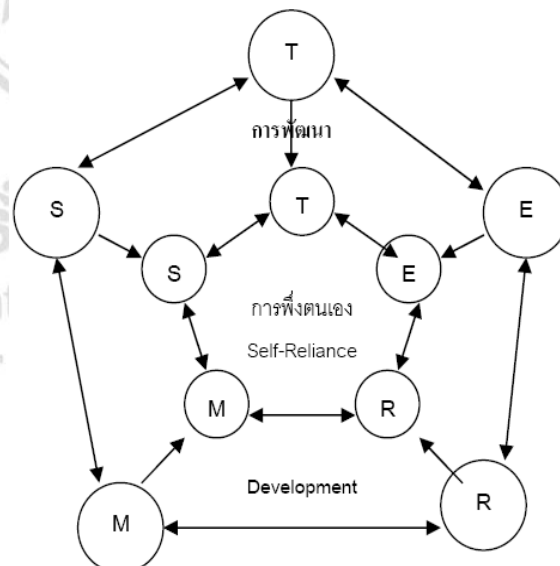
T : Technology Self Reliance คือ การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี โดยศึกษาการจัดการที่ใช้ความรู้ที่ถูกต้อง/รอบรู้และไฝ่หาความรู้เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่ม

E : Economic Self Reliance คือ การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ โดยศึกษาการจัดการที่ทำให้เกิดความเพียงพอของรายได้

R : Resources Self Reliance คือ การพึ่งตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ โดยศึกษาการจัดการทรัพยากรอย่างมีความสมดุล

M : Mind Self Reliance คือ การพึ่งตนเองทางจิตสำนึก โดยศึกษาการจัดการด้านจิตใจให้พัฒนามีจิตสำนึกดี ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเองได้

S : Social Self Reliance คือ การพึ่งตนเองทางสังคม โดยศึกษาการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

ภาพที่ 2.1 TERMS MODEL แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวงในซึ่งเป็นการพึ่งตนเอง และวงนอกซึ่งเป็นการพัฒนา

ที่มา : สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2550)

ความหมายของ TERMSMODEL อธิบายว่า

ก) ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้ต้องอาศัยตัวแปรเหตุ ทั้ง 5 องค์ประกอบดังกล่าว การพึ่งตนเองของชุมชนจึงจะเป็นการพึ่งตนเองอย่างสมบูรณ์

ข) ตัวแปรเหตุแต่ละตัว เพียงทำให้ชุมชนชนบทสามารถพึ่งตนเองได้บางส่วน คือ เฉพาะตัวแปรเหตุตัวนั้นๆ เท่านั้น และหากไม่ครบทั้ง 5 องค์ประกอบจะถือว่าชุมชนยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง

ค) ในแต่ละตัวแปรเหตุ การพึ่งตนเองได้สามารถอธิบายได้ ดังเช่น “ยิ่งชุมชนชนบทใดสามารถพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีได้มากเพียงใด ชุมชนชนบทนั้นก็ยิ่งสามารถพึ่งตนเองได้มากเพียงนั้น” เป็นต้น และตัวแปรเหตุตัวอื่นๆ ก็อธิบายได้ในลักษณะนี้เช่นกัน

2.1.3 การสหกรณ์

คำว่า “สหกรณ์” มาจากภาษาสันสกฤต ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ “สห” แปลว่า “ร่วมกัน” และคำว่า “กรณ์” แปลว่า “การกระทำ” เมื่อนำมารวมกันสามารถแปลได้ความหมายว่า “การกระทำร่วมกัน” หรือ “การร่วมมือกัน” ซึ่งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2498 ให้ความหมายคำว่า “สหกรณ์” ไว้ว่า “งานร่วมมือกันจัดการอย่างหนึ่งที่บุคคลพอใจร่วมมือกัน เพื่อบำรุงความเจริญทางเศรษฐกิจ โดยแบ่งกำไรเสมอกัน”

สุรเชษฐ์ นุชชัย (2557) ให้ความหมายไว้ว่า สหกรณ์ คือ “องค์กรของบรรดาบุคคล” ซึ่งรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจในการดำเนินวิสาหกิจที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกันและควบคุมตามหลักประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการ (อันจำเป็น) และความหวังร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายไว้สั้นๆ แบบกว้างๆ ไว้ว่า “สหกรณ์” หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีอุดมการณ์ของสหกรณ์ที่เชื่อว่าวิธีการสหกรณ์จะช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของมวลสมาชิกให้มีความกินดีอยู่ดีและมีสันติสุข โดยการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.1.4 หลักสหกรณ์สากล 7 ข้อ

หลักการสหกรณ์ คือ “แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าของสหกรณ์เกิดผลเป็นรูปธรรม” ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญรวม 7 ประการ กล่าวคือ (สุรเชษฐ์ นุชชัย, 2557)

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and Open Membership) สหกรณ์เป็นองค์กรแห่งความสมัครใจเปิดรับบุคคลทั่วไปที่สามารถใช้บริการสหกรณ์

ได้และเต็มใจจะรับผิดชอบในฐานะสมาชิก เข้าเป็นสมาชิกโดยปราศจากการกีดกันทางเพศ ฐานะทางสังคม เชื้อชาติการเมือง หรือศาสนา

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control) สหกรณ์เป็นองค์กรประชาธิปไตยที่มีการควบคุมโดยสมาชิกซึ่งมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจบริหารและสตรีที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ให้เป็นผู้แทนสมาชิกต้องรับผิดชอบต่อสมาชิกในสหกรณ์ขั้นปฐมสมาชิกมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกัน (สมาชิกหนึ่งคนหนึ่งเสียง) สำหรับสหกรณ์ในระดับอื่นๆก็ดำเนินการตามแนวทางประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation) สมาชิกมีส่วนร่วมในการลงทุน (ซื้อหุ้น) ในสหกรณ์ของตนเองอย่างเสมอภาคกันและมีส่วนในการควบคุมการใช้เงินทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย

หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence) สหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งพาตนเองและปกครองตนเอง โดยการควบคุมของมวลสมาชิก

หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรม และ สารสนเทศ (Education, Training and Information) สหกรณ์พึงให้การศึกษและการฝึกอบรมแก่สมาชิกผู้แทนสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้สามารถมีส่วนช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและพึงให้ข่าวสารแก่สาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนและบรรดาผู้นำทางความคิดในเรื่องคุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Cooperation among Cooperatives) การร่วมมือระหว่างสหกรณ์เป็นหลักการเดียวกันกับการร่วมมือระหว่างบุคคลธรรมดา ในการจัดตั้งสหกรณ์นั่นเองซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดด้วยขนาดและมีอำนาจการต่อรองสูงขึ้นไปสู่การรับใช้สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern for Community) สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่สหกรณ์ตั้งอยู่ เพราะฉะนั้นการดำเนินงานของสหกรณ์ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนนั้นๆ ซึ่งหมายความว่า เป็นการพัฒนาที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ หรือเป็นการพัฒนาที่สนองความต้องการและความใฝ่ฝันของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำลายโอกาส ความสามารถ และอนาคตของคนรุ่นหลังเนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ก็เป็นสมาชิกของชุมชนนั่นเอง สหกรณ์จึงควรมีส่วนช่วยเหลือในการ พัฒนาชุมชนนั้นแบบยั่งยืน

2.1.5 สหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตร คือ องค์กรที่ผู้ประกอบอาชีพการเกษตรรวมกันจัดตั้งขึ้นและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

สหกรณ์การเกษตรมีวัตถุประสงค์ให้สมาชิกช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีหลักคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม อันมีหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่ตั้งเพื่อเป็นประโยชน์แก่สมาชิกสหกรณ์ และการมีส่วนร่วมทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมจนสามารถอยู่ดีกินดีมีสันติสุขร่วมกันตามข้อต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ทั้งทางการศึกษา วิชาการ และจิตใจ
2. กระทำการต่างๆ ตามที่กฎหมายว่าด้วยสหกรณ์กำหนดไว้ หรือระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ หรือกรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์กำหนด
3. กระทำการต่างๆ ตามที่สหกรณ์กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์
4. ดำเนินการอย่างอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวเนื่องในการจัดการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์

สหกรณ์การเกษตรมีการดำเนินงานที่สำคัญๆ ให้แก่สมาชิกของสหกรณ์ ดังนี้

1. ให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรแก่สมาชิก
2. จัดหาวัสดุการเกษตร และสิ่งของที่จำเป็นมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก
3. จัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิต และผลิตภัณฑ์ของสมาชิก
4. รับฝากเงินของสมาชิก
5. จัดการบริการ และบำรุงที่ดินให้แก่สมาชิก
6. ส่งเสริมความรู้ทางการเกษตรแผนใหม่ให้แก่สมาชิก
7. ให้การศึกษาอบรมทางสหกรณ์แก่สมาชิก

2.1.6 การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio)

ก) อัตราส่วนทุนดำเนินงาน (Working Capital Ratio) หรืออัตราส่วนทุนหมุนเวียน (Current Ratio)

$$\text{อัตราส่วนทุนดำเนินงาน} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

สินทรัพย์หมุนเวียน (Current Assets) นั้นประกอบด้วยเงินสด ลูกหนี้ สินค้าคงคลัง และหนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities) หมายถึง หนี้สินที่ต้องชำระคืนภายใน 1 ปี อาจหมายถึงเจ้าหนี้การค้าหรือหนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดไถ่ถอนภายใน 1 ปี

ดังนั้น อัตราส่วนทุนดำเนินงานจะแสดงให้เห็นว่าเราได้รับทราบถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น รวมทั้งสถานภาพทางการเงินของสหกรณ์ว่ามีสินทรัพย์ที่เพียงพอต่อการคุ้มครองสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ระยะสั้นหรือไม่

ข) อัตราส่วนทดสอบสภาพคล่อง (Acid-test or Quick assets ratio)

สินทรัพย์หมุนเวียนที่มีสภาพคล่องสูง หมายถึง สินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็ว ได้แก่เงินสด หลักทรัพย์ที่เป็นที่นิยมของตลาด ตัวเงินรับ บัญชีลูกหนี้ระยะสั้น ซึ่งคำนวณจากสูตรดังนี้

$$\text{อัตราส่วนทดสอบสภาพคล่อง} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียนหักผลรวมของสินค้าคงเหลือและลูกหนี้อายุเกิน 60 วัน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

อัตราส่วนทดสอบสภาพคล่อง (Liquidity) จะใช้วัดความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น โดยจะหักมูลค่าสินค้าคงคลังที่ต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนเป็นเงินสดที่นานพอสมควร หรืออัตราส่วนทดสอบสภาพคล่องจะใช้วัดความสามารถของสหกรณ์ในการชำระหนี้ระยะสั้นได้ดีกว่าอัตราส่วนทุนดำเนินงาน

ค) อัตราส่วนหนี้ (Debt Ratio)

เป็นอัตราส่วนระหว่างหนี้สินทั้งหมดของสหกรณ์กับสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้จะมีประโยชน์ต่อฝ่ายจัดการ เจ้าหนี้ และสมาชิกสหกรณ์ เนื่องจากสามารถแสดงถึงระดับความเสี่ยงทางการเงินของสหกรณ์คำนวณจากสูตรดังนี้

$$\text{อัตราส่วนหนี้} = \frac{\text{หนี้สินทั้งหมด}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

เจ้าหนี้สหกรณ์ต้องการให้อัตราส่วนหนี้มีค่าที่ต่ำ เนื่องจาก ผู้ให้กู้จะมีความเสี่ยงน้อย ถ้าอัตราส่วนหนี้มีค่าน้อย ถ้าอัตราส่วนหนี้มีค่าสูง สหกรณ์อาจเกิดปัญหาด้านการเงิน หรือ มีหนี้ค้าง

ชำระมาก คือ มีหนี้สูญเป็นจำนวนมากนั่นเอง ดังนั้นการบริหารสินเชื่อที่มีประสิทธิภาพ จะมีส่วนสำคัญต่ออนาคตของสหกรณ์เป็นอย่างมาก

ง) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ทั้งหมด (Return On Total Assets)

หมายถึง อัตราส่วนร้อยละระหว่างกำไรสุทธิกับทรัพย์สินทั้งหมด ซึ่งเป็นการวัดผลตอบแทนของการลงทุน อัตราส่วนนี้โดยทั่วไปเรียกว่า อัตราส่วนผลตอบแทนของการลงทุน (Return on Investment) คำนวณจากสูตรได้ ดังนี้

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ทั้งหมด} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมด}} \times 100$$

อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อรายได้ (Net Profit on Income) จะใช้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานของสหกรณ์ ว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด โดยคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\text{อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อรายได้} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ดอกเบี้ยรวมรายได้อื่น}} \times 100$$

จ) อัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนของผู้ถือหุ้น (Return on Net Worth)

คืออัตราส่วนผลตอบแทนต่อเงินลงทุนของผู้ถือหุ้น โดยหาได้จากสูตร ดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อเงินลงทุนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินลงทุนส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้น}} \times 100$$

ฉ) อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ (Expense on Income)

ในส่วนนี้จะใช้ในการวัดความมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของคณะกรรมการที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหาร คำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$\text{อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้} = \frac{\text{ค่าใช้จ่าย}}{\text{รายได้}} \times 100$$

2.1.7 กรอบแนวคิด

การศึกษาครั้งนี้เป็นการประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรฝาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 2.2 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา

จากกรอบแนวคิดนี้ (ภาพที่ 2.2) การประกอบการสหกรณ์การเกษตรนั้นเพื่อที่จะสามารถดำเนินงานสหกรณ์ให้มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสหกรณ์จะต้องมีปัจจัยประกอบที่จะส่งผลต่อศักยภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรจะประกอบไปด้วยปัจจัยทางด้านต่างๆ คือ

ปัจจัยด้านคณะกรรมการ

- 1) ระดับการศึกษาของคณะกรรมการ คณะกรรมการของสหกรณ์การเกษตรที่มีที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความสามารถเข้าใจในระเบียบของสหกรณ์เป็นอย่างดี ทำให้คณะกรรมการมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในทางที่ดี
- 2) ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการ คณะกรรมการของสหกรณ์การเกษตรที่มีระดับความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานสูงจะส่งผลต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในทางที่ดี
- 3) การมีส่วนร่วม สหกรณ์การเกษตรที่คณะกรรมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสูงจะส่งผลให้สหกรณ์มีผลการดำเนินงานที่ดี
- 4) การบริหารสหกรณ์การเกษตร เกี่ยวกับความเหมาะสมและความเพียงพอเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร เช่น เงินออมสมทบในปัจจุบัน จำนวนวงเงินสินเชื่อ รูปแบบการออมของสมาชิก หลักในการอนุมัติสินเชื่อ หนี้ค้างชำระ การจัดการปัญหาหนี้ค้างชำระ การจ่ายเงินปันผล การบำรุงสาธารณประโยชน์ และการจ่ายค่าตอบแทนของคณะกรรมการ
- 5) ความพึงพอใจในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตรที่มีผลการดำเนินงานที่ดี คณะกรรมการจะมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์สูง

ปัจจัยด้านสมาชิก

- 1) ระดับการศึกษา สหกรณ์การเกษตรที่มีสมาชิกระดับการศึกษาสูงจะส่งผลให้สหกรณ์มีผลการดำเนินงานที่ดี
- 2) พฤติกรรมการใช้บริการ สหกรณ์การเกษตรที่สมาชิกมีความถี่ในการใช้บริการมากจะส่งผลให้สหกรณ์มีผลการดำเนินงานที่ดี
- 3) ความรู้ความเข้าใจ สหกรณ์การเกษตรที่สมาชิกมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์สูงจะส่งผลให้สหกรณ์มีผลการดำเนินงานที่ดี
- 4) การมีส่วนร่วม สหกรณ์การเกษตรที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสูงจะส่งผลให้สหกรณ์มีศักยภาพการดำเนินงานที่ดี
- 5) ความพึงพอใจในการใช้บริการ สหกรณ์การเกษตรที่มีผลการดำเนินงานที่ดี สมาชิกสหกรณ์จะมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์สูง

ปัจจัยด้านผลการดำเนินงาน

- 1) อัตราส่วนทุนดำเนินงาน สหกรณ์การเกษตรที่มีผลการดำเนินงานที่ดีควรมีอัตราส่วนทุนดำเนินงานผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้

2) อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน สหกรณ์การเกษตรที่มีผลการดำเนินงานที่ดีควรมีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้

3) อัตราหมุนของสินทรัพย์ สหกรณ์การเกษตรที่มีผลการดำเนินงานที่ดีควรมีอัตราหมุนของสินทรัพย์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้

4) อัตราผลตอบแทน สหกรณ์การเกษตรที่มีผลการดำเนินงานที่ดีควรมีอัตราผลตอบแทนผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดไว้

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรฟาง จำกัด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ทำการค้นคว้างานวิจัยที่สอดคล้องและเกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

เรณู สุภรัฐปริษา (2543) ทำการศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนริมออน จำกัด อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินด้านต่างๆ จากรายงานกิจการประจำปีของสหกรณ์ฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2538-2542 รวม 5 ปี และใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มสมาชิกของสหกรณ์ฯ จำนวน 242 คน พบว่าผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ โดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี อัตราส่วนทุนดำเนินงาน อัตราส่วนทบทสอบสภาพคล่อง และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อเงินลงทุนของผู้ถือหุ้น มีอัตราใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ แต่อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ทั้งหมด อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อรายได้ และอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ด้านสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและเกษตรกรกรรม การศึกษาระดับประถมศึกษา มีเงินออมกับสหกรณ์ฯ มากกว่าสถาบันการเงินอื่น สาเหตุที่กู้ยืมเงินกับสหกรณ์ฯ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้และสะดวกในการกู้ รวมถึงอัตราดอกเบี้ยต่ำ สมาชิกของสหกรณ์ส่วนมากมีความเข้าใจในระบบการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ มีความพึงพอใจต่อการบริการของสหกรณ์ฯ แต่ต้องการให้ปรับปรุงระยะเวลาการพิจารณาเงินกู้ให้รวดเร็วยิ่งขึ้น ด้านปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนริมออนที่ต้องทำการปรับปรุงแก้ไขมีอยู่ 2 ด้าน ด้านแรกปัญหาด้านการจัดการ จากการที่สหกรณ์เครดิตยูเนียนริมออนมีระเบียบข้อบังคับต่างๆ มากมายทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารงาน ด้านที่สองปัญหาด้านการบริหารหนี้สิน เนื่องจากเกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทำให้สมาชิกมีปัญหาการค้างชำระหนี้เป็นจำนวนมากส่งผลให้สหกรณ์เครดิตยูเนียนริมออนประสบปัญหาเรื่องการเมืองการมีหนี้สินมากกว่าทุน และมีข้อเสนอแนะในการศึกษานี้ถึงการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนริมออนว่าหากต้องการให้มีผลการดำเนินงานที่ดีต้องให้ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานและเพิ่มการมีส่วนร่วมแก่สมาชิก ลดปัญหาหนี้ค้างชำระเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นของสมาชิกให้มากขึ้น และพยายามพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกให้ดีขึ้น

สมชาย เมธาวิกุลชัย (2546) ทำการศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเชียงใหม่ จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประสิทธิภาพในการบริหารการเงินของสหกรณ์ฯ ซึ่งศึกษาจากงบการเงิน 10 ปี (พ.ศ. 2534-2544) อัตราส่วนทางการเงินทั้ง 6 อัตราส่วน ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เพียง 4 อัตราส่วน คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน อัตราส่วนรายได้ต่อสินทรัพย์รวม อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนทุน อัตราส่วนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ คือ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน และอัตรากำไรสุทธิ สหกรณ์ฯมีความสามารถนำสินทรัพย์และทุนไปหาผลตอบแทนได้ดีและมีความเสี่ยงทางการเงินพอสมควร แต่ยังมีปัญหาสภาพคล่องทางการเงินและประสิทธิภาพในการหากำไร ด้านสมาชิกของสหกรณ์ฯ พบว่าส่วนมากเป็นเพศหญิง มีรายได้จากเงินเดือนประจำ กู้เงินจากสหกรณ์ฯเป็นแหล่งแรกรองลงมาเป็นธนาคารพาณิชย์ โดยวัตถุประสงค์การกู้หลักคือการนำไปซื้อทรัพย์สิน แต่แหล่งออมเงินเป็นธนาคารพาณิชย์เป็นอันดับแรกรองลงมาเป็นสหกรณ์ฯ สมาชิกของสหกรณ์ฯ ส่วนมากมีความเข้าใจในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ และมีทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์ฯ ด้านคณะกรรมการของสหกรณ์ฯ พบว่าเป็นเพศชายทั้งหมด การเข้ามาเป็นคณะกรรมการเนื่องจากมีความเห็นด้วยในระบบของสหกรณ์ฯ รวมถึงมีทัศนคติที่ดีต่อระบบการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ปัญหาในการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเชียงใหม่คือมีสภาพคล่อง และประสิทธิภาพในการหากำไรต่ำกว่าเกณฑ์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์เนื่องจากมีอัตราการฝากเงินออมทรัพย์ประเภทที่มีดอกเบี้ยสูงที่มากทำให้ต้องจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากมาก แต่ปริมาณเงินกู้กลับเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่น้อยกว่าเงินฝากส่งผลให้สหกรณ์มีภาระที่ต้องจ่ายดอกเบี้ยที่สูง ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้เห็นว่าสหกรณ์ควรมีการขยายเงินกู้มากขึ้น โดยวิธีเพิ่มประเภทและวัตถุประสงค์ในการกู้ให้มากขึ้น

สุชาดา ชมสวน (2554) ทำการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร โดยศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบของตัววัดอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรใน 76 จังหวัด ของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทศวรรษปฏิวัติ ประจำปี 2552 พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร มี 4 ตัวแปร คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์, อัตราการเติบโตทางธุรกิจ, อัตรากำไรสุทธิ และประเภทสหกรณ์ภาคการเกษตร ส่วนตัวแปรที่ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร มี 5 ตัวแปร คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน, อัตราส่วนหมุนเวียน, อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนของประเภทสหกรณ์, อัตรากำไรสุทธิของประเภทสหกรณ์ และอัตราส่วนหมุนเวียนของประเภทสหกรณ์

อารีย์พงศ์ ผิวอ่อน (2554) ทำการศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ 2 แห่ง คือ สหกรณ์เครดิตยูเนียนครุฝางพัฒนา จำกัด และสหกรณ์เครดิตยูเนียนคุณธรรมนันทารามรวมใจฝาง จำกัด พบว่าจากการวิเคราะห์โครงสร้างการดำเนินงาน สหกรณ์เครดิตยูเนียนครุฝางพัฒนา จำกัด มีโครงสร้างคณะกรรมการบริหารงานจำนวน 15 คน แบ่งออกเป็นฝ่ายต่างๆ 4 ฝ่ายประกอบด้วย ฝ่ายบริหารจัดการ ฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายเงินกู้และติดตามหนี้ และฝ่ายการเงินและบัญชี โดยมีผู้จัดการสหกรณ์เครดิตยูเนียนทำหน้าที่ควบคุมฝ่ายปฏิบัติการ ตลอดจนติดตามประเมินผลงานของและประสานงานระหว่างคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ส่วนสหกรณ์เครดิตยูเนียนคุณธรรมนันทารามรวมใจฝาง จำกัด มีโครงสร้างคณะกรรมการบริหารงานจำนวน 13 คน โดยแบ่งออกเป็นฝ่ายต่างๆ 4 ฝ่ายเช่นกัน แต่ผู้จัดการสหกรณ์นอกจากทำหน้าที่ติดตามประเมินผลงานของและประสานงานระหว่างคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ แล้วยังต้องทำหน้าที่เป็นฝ่ายปฏิบัติการด้วย ส่วนในด้านผลการวิเคราะห์ศักยภาพพบว่าสหกรณ์เครดิตยูเนียนครุฝางพัฒนา จำกัด มีศักยภาพดีกว่า สหกรณ์เครดิตยูเนียนคุณธรรมนันทารามรวมใจฝาง จำกัด ในปัจจัยทุกๆด้าน ทั้งปัจจัยด้านโครงสร้าง ปัจจัยด้านคณะกรรมการ ปัจจัยด้านสมาชิก ปัจจัยด้านผลการดำเนินงาน คือ ด้านรายได้ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) ด้านหนี้สิน และด้านผลกำไร และการศึกษาวิจัยพบว่าปัญหาที่สหกรณ์ทั้ง 2 สหกรณ์ที่เหมือนกันคือ การที่สมาชิกขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์ สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกฎระเบียบของสหกรณ์ และสมาชิกใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์ส่งผลให้ขาดวินัยทางการเงินเกิดเป็นปัญหาหนี้ค้างชำระส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานของสหกรณ์

เกษม กุณาตรี (2555) ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการดำเนินงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนในภาคเหนือโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ พบว่าผลการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพในแต่ละช่วงเวลา ดัชนีการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพทางเทคนิคโดยเฉลี่ย 5 ปี ตั้งแต่ปี 2550 ถึง 2554 มีการพัฒนาในทิศทางที่ลดลง ในขณะที่ดัชนีการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคโดยเฉลี่ย 5 ปี มีการพัฒนาในทิศทางที่เพิ่มขึ้น แต่เมื่อพิจารณาถึงดัชนีการเปลี่ยนแปลงผลผลิตภาพโดยรวม โดยเฉลี่ย 5 ปี มีการพัฒนาลดลง สาเหตุมาจากสหกรณ์เครดิตยูเนียนส่วนใหญ่ไม่มีการปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร อีกทั้งยังพบว่าอัตราส่วนเงินให้สินเชื่อรวมต่อสินทรัพย์รวม (LOAS) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อทุนเรือนหุ้น (PRSH) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (PRAS) เป็นปัจจัยมีผลกระทบในทิศทางบวก ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพระหว่างช่วงเวลาของสหกรณ์เครดิต ยูเนียน คือ หากสหกรณ์เครดิตยูเนียนมีความมั่นคงในการให้สินเชื่อ และความสามารถในการทำกำไรเพิ่มขึ้น จะทำให้การพัฒนาประสิทธิภาพระหว่างช่วงเวลาที่เพิ่มขึ้น และพบว่าปัญหาสมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ ขาดวินัยในการออมอย่างสม่ำเสมอ และสมาชิกที่กู้เงินจากสหกรณ์ส่งคืนเงินกู้ได้ไม่ตรงตามกำหนดมีมากที่สุด การศึกษานี้พบว่ามีปัญหาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของ

สหกรณ์เครดิตยูเนียน คือ ปัญหาด้าน โครงสร้างและด้านคณะกรรมการที่ยังทำตามระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์ได้ไม่ครบถ้วน ปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรและเงินทุนพบว่าสหกรณ์ยังขาดการรายงานสถานะทางการเงินให้คณะกรรมการและสมาชิกทราบ อีกทั้งยังขาดเวทีแลกเปลี่ยนกับสมาชิกด้วยกันเองหรือกับสถาบันการเงินอื่นๆ ทำให้ขาดการเพิ่มขีดความสามารถของสมาชิกสหกรณ์

สรุปเชษฐ นุชชัย (2557) ทำการศึกษาผลการดำเนินงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนจอมทอง จำกัด อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยสัมภาษณ์จากคณะกรรมการ จำนวน 20 คน และสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนจอมทอง จำกัด จำนวน 323 คน โดยวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการดำเนินงานในปัจจัยด้านคณะกรรมการ ด้านสมาชิก และด้าน โครงสร้างการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่าคณะกรรมการมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุม และการฝึกอบรมอยู่ในระดับดี คณะกรรมการมีความพึงพอใจต่อสหกรณ์ในระดับมากที่สุด ด้านโครงสร้างการปฏิบัติงานในสหกรณ์นั้น สหกรณ์ได้มีการวางโครงสร้างการปฏิบัติงาน การแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงาน มีการออกกฎระเบียบในการปฏิบัติงานและการให้บริการอย่างชัดเจน ผลการศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน พบว่า อัตราอัตราส่วนทุนดำเนินงาน อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน อัตรากำไรสุทธิ และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ แสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ฯ มีการบริหารหนี้ที่ดี สหกรณ์ฯมีกำไรสุทธิจากกิจการดี ในขณะที่อัตราหมุนของสินทรัพย์มี และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ นั่นคือหมายถึงสหกรณ์ยังไม่สามารถนำทุนของสหกรณ์ที่มีอยู่ไปแสวงหาผลกำไรได้ดีเท่าที่ควร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved